

CRVENO PRIJE SUTONA

DENIS ĆOSIĆ

SADRŽAJ

Simbioze	6
U ŽUTOJ TRAVI	7
Vračanje	8
Razmnožavanje u zaljevu ameba	9
Gušterna	10
Virginia	11
Otkoštavanje pjesnika	12
Privatna elektrana	13
Sjever	14
Psine	15
Koza tekućica	16
Askeza	17
Lovac u žutoj travi	18
CRVENO PRIJE SUTONA	19
Razglednica iz Jūrmale	20
Jesenjin protiv kapitalizma	21
Očišta	22
Probioza	23
Smokvenjak	24

Nostalgija	25
Starojed	26
Odlakaviti jesen	27
Bunar	28
Obročna otplata	29
Značenjska veza	30
 KOPITO OD ZVIJEZDA	 31
Kako na nebu, tako i na zemlji	32
Nokturno	33
Sjeništa	34
Vidrikovac	35
Jugo	36
Promjenjivi leksem	37
Vodena kozica	38
Meduze	39
Obris bjelanjka	40
 PODIJELITI POMRČINU	 41
Šumski čovjek	42
Simbioza sintagme	43
Amazona	44
Delta	45

Pitija	46
Berba gusjenica	47
Mrtvo željezo	48
Sabat	49
Sumračnjak	50
O autoru	51
Impresum	52

„SUTON

Simbol u tijesnoj vezi s pojmom zapada, pravcem u kojem sunce zalazi, gasne i umire. Izražava svršetak jednog ciklusa, pa prema tome i pripremu obnavljanja. Veliki mitološki podvizi što prethode nekoj kozmičkoj, društvenoj ili moralnoj revoluciji izvode se za putovanja prema zapadu: onamo kreće Perzej da ubije Gorgonu, Heraklo neman Vrta Hesperida, put zapada Apolon polijeće Hiperborejcima itd.

Suton je prostorno-vremenska slika: zaustavljeni trenutak. Prostor i vrijeme prebacit će se u drugi svijet i u drugu noć. Ali smrt jednog najavljuje ono drugo: novi prostor i novo vrijeme zamijenit će negdašnje. Kretanje prema zapadu kročenje je prema budućnosti, ali kroz mračna preoblikovanja. Onkraj noći, postoji nada u nova svitanja.

Suton sam po sebi simbolizira nostalgičnu ljepotu zalaska. Slika je i trenutak sjete.“

Jean Chevalier, Alain Gheerbrant: Rječnik simbola: mitovi, sni, običaji, geste, likovi, boje, brojevi, treće prošireno izdanje, Nakladni zavod MH, Zagreb 1989., str. 660.

SIMBIOZE

Većina mog života — tišina. Provlačim se osekama u slane sate sutona. Trudna mačka pod mojim prstima dopušta osjetiti mladunče. Mogao bih stvarati simbioze, u smiraju zagrljaja, u zaljevu pogleda, očima rascvale amebe. Pustiti more pod nabreklu kožu, glatke tabane strugati o kamen. Pronaći tebe u očima jegulje, na ljušturi školjke, s utrobom koštanog mjeseca. Moje je vrijeme postalo sidro u podnožju srčanog kratera.

U ŽUTOJ TRAVI

VRAČANJE

Moglo bi se dogoditi da netko slaže kako je impresionizam nastao iz gledanja u zvijezde. Stari je vrač ležao na brdu, žmirkao na svaki treptaj nečijih sunaca i pomislio u trenutku: živim ovaj svijet na rubu svojih zjenica.

RAZMNOŽAVANJE U ZALJEVU AMEBA

U meni živi zaljev sjećanja satkan od srdoboljnih ameba. Došle su same, putem receptornih stanica i s vremenom doputovale u živčane ćelije mozga.

Prisjećanje je misaona oluja, naplavljivanje njihove obale. Svako prisjećanje uzrokuje diobu stanica ameba. Kada sjećanje dostigne svoju puninu, raspodijeli se i izrodi nova sjećanja.

Neke su amebe konkretne, pronađu miris kuhanog kukuruza i oblik prolivene kave na štednjaku. Druge pak čuju povlačenje popucalih tapeta i pomicanje staklenoga stola u dnevnom boravku. Treće prikažu riječi *redovnik*, *mirnoća* ili *mekoća brade*, sve s bijelog kalendarskog omota na kojemu sam ispisivao asocijativni niz o tebi.

Najgore su amebe koje razmatraju gustoću zraka među našim rukama, opseg slijepljenih obraza ili kako je moguće da se netko uvuče u svijetlu put naslikane žene koju držim visoko na polici. Takve apstraktne amebe žive najdulje i ponekad, ničim potaknute, paraliziraju mi shvaćanje svijeta.

Pokušao sam sjećanjima promijeniti oblik, dodati im novu nijansu stvarnosti, ali amebe ih privuku k sebi i progutaju. Ona ostanu razvodnjena u njihovim trbušastim stanicama. Amebe su jedina bića koja imaju autonomiju u održavanju sjećanja i ovisno o njihovim pobudama, stvaraju im dodatan sadržaj i produžetak.

Sve se moje amebe s vremenom začahure i miruju u tišini oseke. U tišini, riječi su iznova beznačajne, zvukovi ne dopiru u vodenu dubinu, a jedini miris koji prilazi još uvijek mi je nespoznatljiv. Ako ipak ugledam oblik tvoga lica, mozak će mi rasploditi poplava živih osjeta.

GUŠTERNA

Kada se prsti prekrste i pod nogama popuca mahovina, majke zaplaču nevrjeme.

Ispod kamena, leži ranjen gušter, s istočnim žutilom pod nogama. Netko mu je oduzeo sunčane kolutove. Svijet se zaustavio od sakupljenog bola, izlio stajačice i odlučio započeti iznova. Nebo je postalo površina oka.

Kada se majke primire, sagnu crna koljena i postanu jaje.

VIRGINIA

U meni počiva ljetna zvijezda. Noć je uzela nož, skinula s jedne pjegu i postavila je meni pod jezik.

Noktima prelazeći po nadlaktici, stružem gašeno vapno. Ispod njega izrastaju zvjezdane rane, svaka nalik pjezi koju sam primio. Polako, šireći se kožom, iznenadnim bakljama nestajem u koroni svoga tijela.

Zemlja popije srpanjsku anemiju, glina se stvrdne u stabilan teren, nebo ozari pastelna žutina. Tijelo postane vječni svjetionik.

Svake večeri, kada se krijesnice utabore u mojoj kosi, osvjetlim put između naših otoka.

OTKOŠTAVANJE PJESNIKA

Iznova me netko ugura u kralježnicu, pritisne diskovima i pita: ako zarobim još jednog pjesnika u svoja leđa, hoće li se svijet urušiti pod navalom takvih misli?

Onda obično pjesnik zaiskri, odstrani se nožem od kostiju i zaspi u voštanim ulješuranim očima.

PRIVATNA ELEKTRANA

Poput jegulje živim u bočatoj vodi koju izliješ u svoju kadu. Povremeno, otkineš komad kruha, otvoriš mi usta štipaljkama za salatu i uguraš obrok skroz do repa. *Kada bi barem bio električna jegulja, pomisliš, napajao bi moje srce besplatnim izvorom energije.*

SJEVER

Krenem dohvatiti sjever i ruke mi postanu tvrde. Noge su mi ostavili u pijesku Baltičkog mora. Kada čekam ljubav, čekam zimsku maglu u koštanoj srži galebova.

PSINE

Nas je priroda zatvorila u bazen koji je presušio.

Sve tračnice, svi kolosijeci ispunjeni žutim vagonima, skriveni su šumama morskih stabalaca. Izdubljeni hrastovi, ispred naše kuće, srasli su u kostur šupljikavih grana. A kuća, sažidana istaloženim morem, postala je naša staklenka soli.

Svi slavonski psi, morski su psi, jer Slavonija je bila Panonsko more. Izrastaju iz zemlje, s puževima u dupljama, zamahujući repom valove prašine. I gmižu po njoj, u virovima i spiralama, spajajući nebo sa stvrdnutim tlom.

Postaje sve teže preplivati more koje ne postoji. Dok plivamo, petljamo se u mreži dlakavih peraja. Usta nam se pune plavom pustinjom, a vjeđe nagriza gorki kamen. I psi nam ližu listove, ostavljajući redove zubi u malim parabolama. Ako se utopimo, ugušit ćemo se u pjeni blatnjavog ugriza.

KOZA TEKUĆICA

Kišu čekamo na suhozidu. Preko uparenog kamena gnječene su masline. Šumski je čovjek zaboravio svoju kozu kojoj iz upaljenog vimena istječe žuto mlijeko. Kozu je dlaka razmazana kupinama, a papci joj izbrušeni od struganja brda.

Šumski čovjek svoju djecu hrani kozjim mlijekom. Ona ga piju na uši jer se boje da će im koza rogovima probiti jednjake. Zadnje šumsko dijete imalo je požar na koži. Pokušali su ga namakati u mlijeku nakon čega je koza dobila ludilo i zatrčala se u njegova usta.

S početkom kiše, koza se ispire, njene se boje razlijevaju preko papira. Vrač kozjim papcima pali veliku vatru. Plešući oko nje, iz kozjeg se vimena rasipa Hoangho. Glasa se zvono ispod kozjeg vrata — moru se primiće praporno tlo.

ASKEZA

Mještani govore o prokletstvu Vračeva brda. Pustinjač je proveo četiri noći na njegovom vrhu hraneći se veprovim očnjacima. Zadnje noći, dok je sjedio kraj omanje vatre, struk mu je opasao bijeli par rukava. Sjurio se niz obronke govoreći o duhovima vatre i kamena.

Usamljenom stranom brda, koza je skupljala kamenu sol i gasila šumske požare.

LOVAC U ŽUTOJ TRAVI

Bježanje od visokih valova svojstveno je skakavcima koji se redaju po šupljikavom kamenju uz more. Pri pljasku i odronu istog kamenja, završe plutajući na površini ako se prije toga nisu odbacili na više predjele stijena. Sjene im se stapaju sa sunčevim odrazom i ako ih valovi ne nanesu lučici, tijela im se skuhaaju. Preživjeli skakavci svoj zaklon traže u žutoj travi. Znaju kako sunce poznaje boju svojih zraka i ne nastanjuje se na stijenama zgasnute trave. Sunce je mimoilazi i daje im dovoljno vremena da svoju zelenost privremeno prikriju dok se u danu ne promijeni dominantna boja na plohama.

Skakavce sam potražio u predvečerje. Ulazak u žutu travu iziskuje poneke pripreme. Potrebno je zavezati istobojni konac oko zgloba lijeve ruke. Njime skakavcima signaliziram sigurnost. Kada ga ugledaju, mogu promoliti glave iz svojih skrovišta. Na leđima treba nositi poveću naprtnjaču. Kada skakavci budu svjesni mojeg dolaska, polagano se mogu uspinjati mojim nogama i uskočiti u nju. Desna ruka treba biti uvučena u mekanu rukavicu. Sve malene skakavce koji su još nespremni za ulazak u naprtnjaču trebam zamoliti da se smjeste u moju ruku. Nemirne skakavce, koji se iznimno straše sunčevih zraka čak i pri njegovom gašenju, mora se dozvati okretanjem čegrtaljke. Jedan brzi okretaj. Dva usporena. Jedan brzi okretaj. Tri usporena. Tišina. Oglasit će se nakon par sekundi i uroniti u naprtnjaču.

Pri paljenju prvih uličnih svjetiljki, skakavce odnosim u vrt koji se proteže prema Vračevom brdu. Iz dubine sumraka, mjesec iznese svoju bijelu glavu. Uperi pogled prema vrtu i iscrta svileni obris po travnjaku. S rukavice otpustim djecu skakavaca pušući im u vratove. Odrasle skakavce pozovem iz naprtnjače, svakom pomilujem ticala i trup. Konac oko lijeve ruke zasiti se sivilom.

Skakavci se poredaju u dugačku okomicu i zahvale mi se trljanjem krila. Kada se mjesec smjesti na vršnu točku brda, svi do jednog uskoče u njegova usta.

CRVENO PRIJE SUTONA

RAZGLEDNICA IZ JŪRMALE

Voljeli smo jesen, padanje komunističkog lišća. Dopustili smo si ideološki opredijeliti drvo ispred naše kuće. Onda su posjekli sva stabla u Njemačkoj ulici. Srušili naš Berlinski zid. Od tada samo oblake prozivamo ateistima — pobjegnu kada zvone crkvena zvona.

JESENJIN PROTIV KAPITALIZMA

Sjećanja na tebe pohranjena su mi u stomaku. Jednom, prelazeći preko pupka, načinio si kružnicu i u centar pohranio sunce s vrhova svojih prstiju. Kasnije si me zaogrnuo mahovinom, plegao u krevet i ispričao kako sanjaš Jesenjina koji zelenom kuglom ruši tvornice što se vide s prozora moje sobe. Izbijao je iz dimnjaka cigle ispisane lažima — kapitalizam sad priključen na aparat, skupio nas je u infuziji koja ga održava na životu. Bojim se da ako odeš, neću vidjeti slom industrijske zone. Jesen će se kondenzirati na istrgnutoj pupčanoj vrpici. Jesenjin neće čuti kako izdišem ugljen.

OČIŠTA

Oči su posvuda. Smeđe oči. Oči gazele prije ugriza hijene.

Pokušavam pobjeći od takvih očiju. Uvuku se u zidove i istječu crnu rosu. Pokraj parka u kojemu hranim vrane raspolovljenim orasima, jedno oko sraste s korom platane. Ispod mosta, koji možeš prijeći tijekom žednog razdoblja godine, povremeno isplivaju iskopane riblje oči. Iz tvornice u blizini, izlaze ljudi s ogromnim očima što se poput golemog crvenog mjehura presijavaju u njihovim rukama.

Kada mjesec noću pomiluje visoku travu i reflektira nejasne obrise, kada obližnje kuće pojedju sjene i iz njih istrči pas pred automobilska svjetla, vidim oči koje gledaju kako cesta postaje raspuknuti suzni kanal.

Oči su posvuda. Suhe, od pijeska i bakrene trave. Sparne savanske oči.

PROBIOZA

Često poredam sitno voće počevši od vrata. Oko pupka načinim šumsku kružnicu. Kažem: *ovaj prostor čuvam za tebe, kako sam bio spojen s majkom, želim biti i s tobom*. A onda sve zdrobim dlanovima i sazrijem na suncu.

Plava je boja posteljice, u njoj spava mladunče svemira umotano u kokosovu kosu. Dijete se penje prema rubovima mjehura hvatajući se za pupkov tračak. Kada bi dijete bilo datulja, bilo bi svjetlina s perja sjenice. Kada bi bilo šipak, prebivalo bi na osušenom tijelu kukca. Ako bi se nastanilo u mojoj butini, bilo bi naznaka o postojanju grozda.

Krv putuje prema stomaku jačinom vodopada. Kada naplavi abdomen, isturi pupak iz unutrašnjosti i dijete proklija u kružnicu.

Rasti, moje dijete, rasti, uzvikneš i pljuneš na izdanak. Od tvoje upaljene sluzi, izboči se čudno dijete — prozovemo ga pupavka.

SMOKVENJAK

U crvenicu zbila korijenje, procvjetala aluminijska smokva. U rupi stabla leže polegnuta djeca. U smokvu ulazim kao osa.

Ne jedi mušku smokvu. Kada jednom uđeš postat ćeš smokva. Djeca će ti ploditi smokve. Svršit ćeš na nečijoj koži poput mliječnog soka s bradavica. Smokve su groblja osinja.

NOSTALGIJA

Ruku mi je obgrlila čvrsta mačja čeljust. Mačka hoda uz mene, sa zubima u zglobovima, oprezno me motreći lovačkim očima. Za njom se vuku mladunci u lancu, noge im zapinju u močvarni mulj. Kada poželim iščupati ruku, njuška joj se namreška, razdvoji mi mjestimice očnjacima kosti.

Što hoćeš od mene, mačko, pusti me na miru!

Ne odrasti, ne odrasti, mačka će ti ruku raskopati kao termitnjak.

STAROJED

Djecu jaguare izvadio sam iz torbe i položio pod tropsko lišće. Ušetao sam u noć i čekao da im porastu mrlje. Nadajući se toplijem jutru, srce mi se uvuklo u ždrijelo. S naoštrenih zubi otjecala je krv prošlog stoljeća — jaguari su mi spremili kornjačine oklope.

ODLAKAVITI JESEN

Dlake, mačje dlake na tvojim leđima, raspoređene horizontalno u omanje gredice, sive i crne smočene dlake, što se šire prema rebrima i urastaju u kosti, popucale pri vrhovima i mirisne dlake, koje voliš kratiti i skupljati za čaj, ponekad spiralne i iznimno vidljive, dlake što ih izrasteš uz žetveni mjesec.

Takve ćeš dlake unijeti u krevet, skupiti u hrpe i složiti po veličini. U hrpama će biti dugmad i konci, trokuti tkanine tvoje posteljine, deset kapi mlijeka iz kozjeg vimena, zrnca mokre soli i zečji rep.

Rep je simbol mira, stavlja se pod jastuk, dlake treba gurati u njegovu dubinu. Sol je inje mora, posipa se rubno, smanjuje košmar i upija crninu. Mlijeko škropi dlake, uzme se u šaku i pročisti prostor. Konci s posteljinom sljube se kutno, u njoj tijelo utone u mekani odmor. Dugmad će ispuniti isprazne oči — vidjet ćeš bjelinu i odlakaviti jesen.

Rujanske, na koži, dok se spuštaju niz hrbat, dlake koje obrastu upaljeni krugozor. Takve ćeš mi dlake unijeti u krevet.

BUNAR

Uspomena na tebe cvate ugašenim bojama. Spustio si me u bunar jer trebam piti mirnu vodu.

Skorilo je sunce blato na ciglama. Ostavio si me da žvačem crveno nebo što titra na površini kopita.

Spojili su te nokti iz oblaka. Kada otpustiš uže, spotaknem se o rubove bunara. Ovo će biti moja tamnica, posljednja postaja, u kojoj ću spoznati opuštene ruke što ne izvlače moje tijelo. Njega ne gledaju utopljene oči, njima nebo nad glavom nije crveno prije sutona.

I mrak se pokida po ciglama i postanem mrak. Zakopat će bunar tvoje ruke, toliko će imati snage isušiti vodu, slijepiti se s blatom na ciglama.

Nitko me neće naći u selu bez stanovnika. Nikome ne treba zemlja, nikome ne treba voda, nikome ne treba moje tijelo. Sve to ništa, izrodit će divljinom.

OBROČNA OTPLATA

Zemlja mi govori: svako jutro dijete ruča majku u tupoj samoći. Majka ima crvene grudi u kojima je nastanjen mravinjak. Kada mravi žele izaći na površinu, dijete ih pocucpla iz grudnih kanala. Jutra su metalna u svojoj hladnoći, šibaju kožu zarezima britvice. Koža se napinje, majčini mognanji pucaju mravljim bjelanjkom. Kada bi barem dijete jelo mene, probavila bih ga i uzela k sebi.

ZNAČENJSKA VEZA

Kada jedem dagnje, jedem svoje ožiljke. Kada ih dotakneš, dagnje se otvore.

KOPITO OD ZVIJEZDA

KAKO NA NEBU, TAKO I NA ZEMLJI

Vodu smo držali u lastavičjim gnijezdima. U šumi je bilo vlažno, travke su se uspinjale prema visećim nastambama. Lastavice smo čekali kraj kamena. Šumski čovjek smatra da kapljice kondenziranog mora majke nose u gnijezda kako bi oprale ljuskava krila mladunčadi. Svojom slinom prebrisale bi im kljunove, a nakon toga bi čučavci trljali svoja tjelesa o rubove gnijezda. Šumski čovjek kaže da se možemo ugurati u gnijezdo ako skinemo sa sebe odjeću, zalijepimo kapke i pričekamo da nam koža nabubri od isparavanja drveća. Majka lastavica uzet će nas k sebi i milovati slanim vršcima krila.

Trava se u vrtlozima usmjerava do ptičjeg staništa, stvara dvosmjerni tobogan prema rodilištu. Hrastovi crnike priljubljuju se uz naša usta, izdišu nam u grla svoje gorke žirove. Kamenje je dobilo noge i trči ususret slijepim pticama. Priroda se uvijek pokloni majkama lastavicama.

Kada nam je koža postala mekana membrana, ušima smo čekali poziv u gnijezdo. U sumrak, kada lepet krila podiže vlagu s površine listova, majka ispljune dobrodošlicu i pokupi nas nogama. Prije prolaska kroz otvor, obliže nas morskom vodom, prekrije perjem i ključne zatvorene oči.

Progledajte, djeco moja, s ove visine čuvari ste voda! Svojim letom posolite nebo! S vama more odlazi u oblake!

NOKTURNO

Noć je crna gingiva, kruta masa spaljenoga neba. Uglačani mjesec baca pijetlove u vodu.
Struje ptice nad krošnjama crne niti u suton. Žubore im kljunovi stablo sekvoje.

Crkva zvoni mahovini zvonom crnog dima. Uz kamen crkve pas porodio pjegu. Raspuknuta
lopata u pčelinjem gnijezdu. Niz pseću nogu puzi gnjila gusjenica.

Uspinjem se u noć, ljestvu po ljestvu, zaobljenim vratom laštima mjesečinu. Preko masne
zemlje nategnuta koža. Uz potok leži trutina, kopito od zvijezda.

SJENIŠTA

Prilikom brzog zatvaranja kapaka pred očima se pojavljuju sjene trepavica. Neke na svojim krajevima dotiču sjene drugih, omeđuju se i tvore mnogokute. Tijekom gledanja u žarnu nit staklenih kućišta jedan paralelogram ističe svoj oblik. Što brže trepcem, on klizi niz unutrašnjost kapaka i povećava svoje dužine. Toliko postaje prostran da nadilazi moj organizam, podebljava stranice i jedino što vidim gusta je crnoća njihove unutrašnjosti.

Danas pred očima prvi put vidim nepravilni treperavi lik. U njegovim bljeskovima, naopako okrenuti otoci sipe na dno staklenog neba. Oblaci se vješaju za morske zupce, raspršuju se u oblutke što se naslanjaju na obrisnu liniju lika. Prema vračevim saznanjima, iz mojih se zjenica rađa ružičasta zora.

VIDRIKOVAC

Na moje zaprepaštenje, u tmini crnog podneva, iz lonca punog komorača iskočila je vidra. Njeno krzno, ljepljivo od slane svile, presijavalo se po aluminijskoj foliji u kojoj spava. Vidra voli središta dana, iz njihove točke uzleti do neba i okruži mi glavu u ravnini ekvatora. Kada u prvoj minuti poslijepodneva primijetim izdanak vlastite sjene, vidra se u nju skutri i zaplovi na leđima. Ostatak dana boravi u sjeni, sve dok ne poraste i zaluta obrisima udaljenih brjegova.

JUGO

Tamno mi je jugo zapelo za lijevu usnicu. Prošaptao sam *uzmi me*, obilna mi je kiša iscurila na nos. Nebo se nagnulo preko mojih ramena, dodalo mi oblake da ih pridržim dlanovima, da ih spremim u malene vrećice za zamrzavanje. Lakše je biti siv u hladnjači, pucati sitne i ledene grmljavine.

PROMJENJIVI LEKSEM

Stojim pred tobom kao posrnuli poluotok u moru. Valovi me zapljuskuju oštro, kamene hridi otapaju sa sebe kožu. Poneki se rak strmoglavi u plićak, kliještima zgrabi sunce i povuče ga prema dubini.

Poluotok sam za vrijeme oseke, nastanjen jednim grmom i nekolicinom zmija. Sol izjeda zmijske trbuhe, oni se raspore kao meridijani i najavljuju kišu. Vjetar poput konjska zubala troši grmlju pousminu. Prije naoblake, mornar veže ultramarinsko nebo za moj greben.

Kada nastupi oluja ili dođe do strujne izmjene, odvojim se od tebe i riječi promijenim značenje.

VODENA KOZICA

Na mojoj koži raste obilje malih otoka. Na svakom se vrućina taloži kristalima ljubičastog neba. Povremeno se spajaju novim otocima preko kojih bijele brade brste moju slanoću. Kada ih pokušam pomaknuti, prsti ih rasprsnu, razliju se kožom kliskim potocima.

Otoci, krastavi, bez igdje ikoga, trunu kao kobilja utroba.

MEDUZE

Odraslom čovjeku trebalo bi nadodati nešto više od polovine postojeće vode u organizmu da bi postao meduza. Ipak, on se i s tim manjkom ponaša poput nje. Kada odjekne zvono s tornja, on hrli u crkvu i mirno se spušta niz oceansku dubinu molitve. Kada nebo svojim strijelama kvasi zemlju, on otvara kišobran i probija se poput meduze vodenim strujama. Kada ide u grad, na glavu stavlja klobuk i želi biti sofisticirana meduza.

Pojedini odrasli ljudi izrazito su opasne meduze. Ako im se dotakne koža i oči zalutaju u njihovoj tmuni, svojim završecima zahvate nečiji život i ispuste iz svojih lovki otrov na kožu. Obično tada nestanu i za sobom ostave velike crvene otoke.

Neki su ljudi očigledne meduze. Kada govore, usta i analni otvor im se izjednače.

OBRIS BJELANJKA

Gdje se primiš, ništa ne raste. Tvoje veliko stopalo prošlo mi je kroz pluća i ostavilo udubljenje.

Iznad tvoje glave neobičan kolut. Na njemu mravi hodaju po pjegavim limunima. Nakon ljeta, rotirat ćemo ga oko naših strukova.

Otkako je sve naopako, zamišljam te u obrisu bjelanjka. U šipražju si razvučen prugama tek oprušenih veprova.

PODIJELITI POMRČINU

ŠUMSKI ČOVJEK

Neki se šum izgubi krošnjama, neka hladna struja ugura vjetar pod nakvašenu travu. U studeno jutro čovjek poželi vratiti svoje ruke. Rekli su mu: "sve ćeš prste pronaći skupljene u hrastovom korijenju".

Pomisli, jutrima sam u naručju držao sjenovitu glavu, podnevima sam grlio zaklopljene uši, večerima sam njegovao potamnjene oči — ruke su mi odnošene svakoga dana.

Rekli su mu: „šuma je blaga, ako se dovoljno primiriš, sama izrodi tvoje želje“.

On sjedne uz stablo, iskopa jedan korijen i isplače mu se na dlačice. Zatim ga omota trulim lišćem, ugura nazad pod zemljani pokrov i zamoli mrave neka ga čuvaju. Vratit će se uslijed proljetnog jednakonoćja.

Ruke zriju od zvijezda Jarca do zvijezda Riba. U sebi drže sate, pomiču datume i uzimaju onoliko sunca koliko je potrebno vodi da dopre arterijama u njihov kožni pokrov.

S prvom ožujskom svježinom, na granama promole pupoljci prstiju. Nakon tjedan dana, rascvjetaju se šake. U jutro ravnodnevnice, drvo čovjeku raširi ruke.

Čovjek se vrati šumi i potrči u hrastova njedra. Drvo ga prihvati, pomiluje lisnatim prstima, raširi grane i obgrli nebo. Nakon puno vremena, on se odmori u iskrenom naručju.

SIMBIOZA SINTAGME

Posegneš za knjigom koja u sebi ima barem jednu blisku riječ. Lagano je istragneš iz stranice i postaviš meni na dlan.

Upij riječ i složi sintagmu. Ako ne želi biti združena s drugom riječi, tada ona nije upotrebljiva.

Ja se zakašljem, ispljunem čempresovu granu i nastavim zimzelenjeti.

AMAZONA

Betonsko nebo posuto otpalom kosom smreke. Prema tebi usmjereni cijedeći češeri, crvene i žute kugle na pjenastim brjegovima. Neobrađeni papiri pričvršćeni za dno. Zeleni klipovi rakete.

U tebi skupljen jezgroviti svemir, mladunče krokodila koje u nosnice uvlači ljuske kozmičkoga jajeta. Kiša mu rastapa oklop prašume, očna voda klizi niz voštanu opnu i ključa — *blp blp blp* — živo blato ispod tvojih usnica. Rijeka je mutna, nemir je uz obronke, pljuštiš niz obraze mrkvine sokove.

DELTA

Svaka pjesma tebi je posljednja. One su komadi mora koje izvlačim tražeći te u njihovim rubovima. Želim tvoje slano nebo, skinutu kožu skakavca, dok ljubiš puževa ticala. More su oči paunovog repa, tvoje oko Orinoco delta.

PITIJA

Jutros smo hvatali polarnu lisicu. Krzno joj je potamnjelo od ljetnoga sunca. Lisica se probija kroz nakupine lišća, iskapa gujavice i polaže nam ih u ruke. Obećao sam lisici pokloniti snijega. Ona zečjim stopalima mreška moje tjeme u potrazi za hladnoćom.

Lisicu smo izgubili gledanjem u sunčevu baklju. Isparila je s mišlju o tome kako trebamo postati zrelije ličinke. Kada smo preskakali svjetlosnu užad, sjedila je pod tvojim nogama i tiho pjevušila *sunce zrije u mukama poklonit ću gujavicu tvojim rukama*. Lisica pije kišno jezero, gujavice pužu preko naših zglobova. Lisica želi biti crno sunce pretvoreno iz kugle snijega.

Pokraj hrpe otpaloga lišća, spustio sam glavu u lisičja stopala. *Sunce zrije u rukama postat ćeš gujavica u mukama*, poklopi me dlakavim šapama, utisne u zemlju i prođe nosom u unutrašnjost mozga. Lisica se ohladi u mojoj glavi i zacrni nebo.

Jutros smo hvatali polarnu lisicu. Krzno je uprljala čupajući gujavicu iz zemlje tvoga vrta. Prišla je tvom uhu i izustila iz njuške: *sunce sazrelo u mukama drži me u svojim rukama*.

BERBA GUSJENICA

Priroda zna da se ljeti pripremam za berbu gusjenica. U srpnju postajem crta što razdvaja šumu od litica. Crta zelena razdjelnica. Crta čuvarica. Moje tijelo izrasta mesnate listove, toplina me dana rasteže duž kamenih utora. Zgrabim li poput mreže sve šumske gusjenice, sunce će odbiti strugati obzorje. Zrak će ispuniti kiša crnih usjeva, nastanit će se na plućima i vratiti u sipinu žlijezdu. More neće spaljivati oblake žarnjacima i negdje, u svem tom zaustavljanju prirodnih kretanja, neki će čovjek barku umiroviti u luci, mačka će se preokrenuti na rubu mola, galeb će proletjeti kroz mene i zariti kljun u more.

Tijekom berbe, gusjenice plove po valovima zvukova. Precizno odvajaju hrđave zamjerke u parcijalnim tonovima i ugrađuju im potrebnu harmoniju. Struganjem po voštanoj opni mojih listova mijenjaju teksturu lista, i nakon nekoliko poteza, poglavito kada bi naoštrenim nožicama uspjele oguliti malene slojeve membrane, tonovi lista bili bi zeleniji, kako i priliči njihovom postojanju. Boje zvukova ne stvaraju proizvoljno, već se pridržavaju njihove istinske prirode — boja zvuka koja nastaje prilikom različitih interakcija nožica s materijom mora odgovarati boji materije.

Pojedine gusjenice izdubljuju hodnike u meni, vlasi medvjedeg krzna spajaju smolom. Listove mi prošiju krznenim koncem, zavuku se u bušotine i vibriraju. Sa granice šume, čuje se puhanje kukuljica, listovi se rastvaraju kao svekrvin jezik i tale sunčev zrak. Iz mene, kao u zvučnoj komori, pucaju ljuske, šuma se tanji u svoj centar i pršti nalik katodnoj cijevi.

Gusjenice nastanim na žutoj pjezi prsišta i oblikujem ih u potkovu. Čuvam ih od pokušaja letenja (i raže imaju krila, ali nikad nisu zračile nebom) jer onog trenutka kada probiju tkivo, više neće biti trzanja šumskih harfi, presijavanja žarkih boja, voda će ih povući k sebi, sunce stvrdnuti krila i raspuknuti njihove crjepove.

Ako spasim gusjenice, dno barke obrast će algama, mačka će osvijetliti dlake s trbuha, galebova usta postat će akvarij. U srpnju, lišće će rasti s daždevnjacima, ptičja jaja sa zubima.

MRTVO ŽELJEZO

Večer proguta ponešto tišine, crnu caklinu tvojih kutnjaka. Sjedimo na travi pored blatnjave rijeke, razmišljamo kako voljeti sebe. Usljed mlađaka jedino što vidim — tvoje oči sjaje antracit.

SABAT

Tisuće termita pretrčava brdo i nogama ocrtava padinu. Zlatni traci svijetle u pukotinama stakla, slijevaju se u šupljine i spremaju dan u podzemni rezervoar. Na vrhu brda mjesec izranja iza paravana, čuje se staklena rika, crna rika, koja oči izlijeva u korito.

Spremni smo zahvaliti se za uspješnu berbu gusjenica. Na Vračevom brdu, okupljeni oko bubnja, dijelimo međusobno pomrčinu. Naši su životi spojene pupkovine do mora — ako ih prekinemo, naša će tijela postati užegle ljuske iz kojih ćemo odletjeti u želudac crvenog diva. Naši su snovi zajednička aorta, kojom protječe ista želja o širenju žila u nove gusjenice — ako je ne osvijestimo, tijela će nam postati stvrđnuta kora stijene, cestu ćemo strugati zubima, asfalt jezikom, crninom pupoljaka. Naša je želja ne tražiti srastanje brda između nas, ne vidjeti žute vagone s našim ucrtanim imenima, ne pitati žabe na raskrižju da nam signaliziraju sjever — u našim džepovima leži sidro, puno sjemenja i punoglavaca, kojim ćemo se zakačiti za pomirbene ruke zemlje.

Kada se uhvatimo za ruke i propadnemo kroz obruč pomrčine, proleti jedna lasta. Kolutovi naših usana isplove u crnu sporu mjeseca. Na proplanku podno brda, sočna tikva popuca po sredini medvjedeg nosa.

SUMRAČNJAK

Njega nije bilo lako izgubiti.

Bio je tanak — ušao bi u deblo hrasta. Bio je visok — gledali smo mu glavu u krošnji. Bio je na vrhu igle — uboli smo svoje prste i držali ga na dlanu.

Imao je sve boje u očima i svakim pogledom naučio me novu nijansu. Htio sam biti poput njega, prokopati kanale uz rijeku i sjediniti korijenje s ribama. Otključati lokote s ograde mosta, pobacati sve ljubavi, biti kapljica potoka kako bi me popio.

Bio je prostran — zvijezde su se urušavale u njemu. Bio je prisutan — grlili smo njegove lisnate ruke. Bio je moj — tanka sunčeva linija na horizontu.

Zalazak koji sam uspio propustiti.

Denis Ćosić

Rođen 1996. u Karlsruheu. Prvostupnik je ekonomije hotelskog menadžmenta i student diplomskog studija upravljanja ljudskim potencijalima. Osnovnu školu i gimnaziju pohađao je u Požegi.

Prva zbirka pjesama izlazi mu pobjedom na natječaju Pjesničkih susreta u Drenovcima za najbolji neobjavljeni rukopis. Zbirka je 2019. nagrađena Poveljom uspješnosti na 25. danima Josipa i Ivana Kozarca. Iste godine, s rukopisom *Crveno prije sutona*, koji je završio i u najužem izboru natječaja Trećeg trga (Beograd), osvaja nagradu „Goran za mlade pjesnike“. 2022. godine zbirka *Košute su plakale bez rogova* nagrađena je Kvirinom za mlade pjesnike, nagradom Duhovno hrašće na 33. Pjesničkim susretima u Drenovcima te je završila u finalu nagrade Kamov.

Pjesme su mu objavljene i u različitim antologijama, zbornicima, časopisima i na portalima u Hrvatskoj i regiji te prevedene na engleski, francuski, makedonski i slovenski jezik.

Član je Hrvatskog društva pisaca i sudionik međunarodne platforme za europske pjesnike Versopolis.

Objavio: *Neonski bog mržnje* (poezija, 2019), *Crveno prije sutona* (poezija, 2019), *Košute su plakale bez rogova* (poezija, 2021).

Biblioteka Mali rakun

knjiga 69

Denis Ćosić

CRVENO PRIJE SUTONA

© 2023 Denis Ćosić

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2023

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Urednik

Goran Čolakhodžić

Fotografija

soynanii / Pixabay.com

Objavljeno

21. svibnja 2023.

ISBN 978-953-374-085-0 (HTML)

ISBN 978-953-374-086-7 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-374-087-4 (PDF)

ISBN 978-953-374-088-1 (MOBI)

Prvo izdanje

SKUD Ivan Goran Kovačić, Zagreb, 2019.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Zagreba i Ministarstva kulture i medija
Republike Hrvatske.**